

temmelig klar over, at man vel længe havde udfødt de forberedende Arbejder, som efter min Mening ere den nødvendige Forudsætning for, at man i den korte Tid, man i Sælesubdalget raader over, kan løse saa vigtige og omfattende Spørgsmaal. Det er mig derfor meget kært at høre den ærede sidste Taler udtale, at han har det Haab, at Forhandlingerne fra forrige Sæssion maatte blive genoptagne i denne Sæssion, idet jeg da nærer det Haab, at man ikke vil gentage samme Fejl og udsætte de Forhandlinger, som skulle bringe den endelige Løsning, til saa sent et Tidspunkt, at Tiden ikke strækker til. Medens jeg saaledes kan udtale min Glæde over, at den foregaaende ærede Taler og formentlig ogsaa hans Meningsfæller staa paa samme Standpunkt som, da vi skiltes fra ham i Foraaret, kan det ikke skules, at der altid er noget misligt i at udsætte en saadan Afgørelse som den, der tilstræbtes i Foraaret, fordi let i Mellemtiden andre Forhold kunne gøre sig gældende, andre Stemninger og ny Krav og Bevægelser, som man i dette Øjeblik ikke forudsætte, og som det i nærværende Øjeblik kan være vanskeligt fuldt at overskue Rækkevidden af. Den ærede Taler nævnedes selv en Bevægelse, som har været fremherskende her i Landet, Agrarbevægelsen. Jeg behøver ikke at sige, at den Gruppe her i Salen, hvortil jeg hører, omfatter den Bevægelse med samme Interesse og Velvilje, som gik igennem den foregaaende ærede Talers Foredrag. Vi erkende selvfølgelig alle, at det danske Landbrug for Tiden er i en meget trykket Tilstand, og at det maa være en alvorlig Samfundsopgave at stræbe efter at finde Midler til at lette det Tryk, som hviler derpaa; og i alt, hvad der i saa Henseende er udtalt af den foregaaende ærede Taler, kan jeg erklære mig ganske enig. Jeg vil tilføje, at jeg for mit Bedkommende ikke finder det uberettiget, at en enkelt Stand som Landbostanden skriver en saadan Standspolitisk paa sin Fane, naar det sker med det Forbehold, som ogsaa blev nævnt af den sidste ærede Taler, at man ikke vil gennemføre sin Stands Interesse paa de andre Stænders Bekostning. Det er i og for sig ikke urigtigt, at en Stand slutter sig sammen for at forjægte sin Stands Interesse. Medens jeg saaledes ganske kan slutte mig til den ærede sidste Talers Udtalelse om den Stemning, man maa føle over for selve Bevægelsen, tilstaar jeg, at jeg ikke kan tilbageholde den Mening, at de Mænd, som have paataget sig at rejse denne Bevægelse, og som deraf kunne have en vis Fortjeneste, næppe have ledet den paa en saa heldig Maade

som ønskeligt. Jeg henregner dertil i første Linie, at vi endnu i dette Øjeblik egentlig staa uvidende om, hvad Agrarbevægelsen egentlig sigter paa og forlanger gennemført; det skal først gøres klart i næste Maaed, naar det egentlige Program føres frem. Jeg tror, det havde været ønskeligt, om man allerede nu havde haft lidt større Klarhed over, hvad man i selve Agrarforeningen er enig om at betragte som Hovedmidler til at lette Trykket paa det danske Landbrug. Jeg tror ogsaa, det havde været ønskeligt, om de ledende havde grebet Bevægelsen an paa en anden Maade, end hidtil er sket. Jeg har ikke kunnet skønne rettere, end at deres Program har været dette: Lad os nu skyde den storpolitiske Strid til Side, lade disse kedelige Stridigheder hvile for at tage fat paa Løsningen af de Spørgsmaal, som særlig have Interesse for denne Forening. Jeg tror, at havde de stillet Sagen noget anderledes, vilde de have haft betydelig mere Udsigt til at faa deres Ønsker opfyldte, hvis de nemlig havde sagt: Vi ville inarest mulig have en Ende paa den storpolitiske Strid, vi ville støtte dem, som stræbe efter at faa en Ende paa den storpolitiske Strid, for derigennem at kunne naa til en Løsning af disse Spørgsmaal, som ligge os stærkt paa Sinde, og som meget vanskeligt kunne løses paa rette Maade, naar ikke den lovgivende Forsamling i denne Sal har væsentlig sælles Opfattelse, som ogsaa betinges af en vis Enighed om de storpolitiske Spørgsmaal. Jeg tror, at det vilde falde lettere at tilfredsstille de Ønsker og Krav, som Agrarbevægelsen er kommet frem med, naar man først var naaet til det Maal, som jeg havde haabet, skulde være naaet i forrige Samling, men som jeg fremdeles haaber, vil blive naaet i denne Samling, og som jeg havde ønsket at denne stærke Bevægelse havde støttet med al den Styrke, som ligger i selve Bevægelsen. Jeg tilstaar, at jeg for mit Bedkommende ogsaa vilde have fundet det ønskeligt, om den høje Regering allerede paa et tidligere Stadium havde gjort Skridt til at bringe fuld Klarhed over denne Bevægelse, baade over dens Berettigelse og over dens Rækkevidde. Jeg tror, at det havde været ønskeligt, om man paa lignende Maade, som det er sket for de saakaldte næringsdrevende Klassers Bedkommende, gennem en Kommission havde faaet større Klarhed over, hvor Trykket i Virkeligheden ligger, hvor langt det gaar, hvor stor Nøden er, og hvilke Aarsager den har, og navnlig hvorvidt disse Aarsager ere af mere lokal Natur, saa at de ogsaa kunne afhjælpes ved saa at sige mere